

МІЖНАРОДНА СПІЛКА ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕТИКИ: ПЕРШИЙ ЮВІЛЕЙ І ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Основні принципи екоетики, їх актуальність і значущість екологічних законів функціонування природи для розвитку людського суспільства стали головними темами вчорашнього засідання, присвяченого десятирічному ювілею Міжнародної спілки екоетики (МСЕЕ), яке відбулося 25 березня ц. р. в Інституті біології південних морів ім. О.О. Ковалевського НАН України (ІнБПМ НАН України). В актовому залі ІнБПМ НАН України зібралися члени МСЕЕ, прихильники екоетики і гості. Серед учасників — представники трьох місцевих відділень МСЕЕ: 1-го Севастопольського відділення, 2-го Севастопольського відділення, Кримського відділення МСЕЕ, а також Генерального офісу МСЕЕ, що функціонує на базі ІнБПМ НАН України, і 18 установ та громадських організацій міста: учені, викладачі вищої і середньої школи, управлінці та громадські діячі, студенти й учні середніх навчальних закладів. Присутні поділилися досвідом екологічної та екоетичної діяльності в різних сферах, особливу увагу приділивши освітній роботі з молодим поколінням і важливій ролі вчених-екологів у просвітницькій громадській діяльності.

Індустріальний розвиток суспільства поставив людство перед необхідністю зміни етичних принципів відносин людини і природи з антропоцентричних на екоцентричні, а досягнення сучасної екологічної науки допомогли сформулювати науково-обґрунтований підхід до розвитку нової етичної концепції.

Як спонукати кожну людину зрозуміти, що оскільки її мати — природа, то людина зобов'язана бути органічним складником регіонального здорового біогеоценозу (екосистеми), а отже, всієї біосфери в цілому? Людина розумна — молодий біологічний вид, що має відповідати за долю «решти»

безсловесних живих істот, видів давнішого походження, пов'язаних один з одним природним розвитком у міцні динамічні мережі екосистем.

У відповідь на життєво необхідну потребу гармонізації відносин людини і навколишньої природи, екології та економіки й засновано Міжнародну спілку екологічної етики (МСЕЕ). Ідея її створення визрівала в двох інститутах — Міжнародному інституті екології (Ольдендорф-Луге, Німеччина; професор Отто Кінне) й Інституті біології південних морів ім. О.О. Ковалевського НАН України (академік НАН України Г.Г. Полікарпов). У 1997 р. було створено Міжнародну комісію з екоетики, а 25 березня 1998 р. — МСЕЕ.

Прошло 10 років. Перший ювілей і перші підсумки. Які вони?

Сформульовано основні цілі й завдання Спілки, створено базисну концепцію екоетики. Ґрунтуючись на екологічних знаннях, Міжнародна спілка екоетики розвиває, поширює і представляє нову етичну конструкцію, засновану на екоцентризмі, на відміну від традиційної етики, засадничий принцип якої — антропоцентризм.

МСЕЕ, декларуючи найважливішим завданням сучасності усвідомлення можливості виживання людства тільки за умови стійкого балансу між здоров'ям екосистеми і потребами людей, вважає дослідження і підтримання такого балансу головною турботою Спілки, кожної людини і суспільства в цілому.

Основними інструментами реалізації цілей МСЕЕ є глобальні і місцеві організації, а також друкований орган МСЕЕ — журнал «Етика в науці і екологічній політиці» («Ethics in Science and Environmental Politics» — ESEP).

Авангардний загін МСЕЕ — дійсні члени і голови місцевих відділень та комісій, активні прихильники МСЕЕ. У Києві дійсних членів

МСЕЕ представляють академіки НАН України Д.М. Гродзинський і О.О. Созінов, член-кореспондент НАН України І.А. Акімов, директор Київського еколого-культурного центру В.Є. Борейко, старший науковий співробітник к. г. н. В. П. Давидчук; у Дніпропетровську – член-кореспондент НАН України А.П. Травлеєв; у Каневі – кандидат біологічних наук В.Н. Грищенко.

12 відділень МСЕЕ охоплюють кілька регіонів України: Алушту, Чортків, Крим, Київ, Одесу, Дніпропетровськ, Севастополь і Запоріжжя.

Серед дійсних членів МСЕЕ в межах тільки одного інституту – ІнБПМ НАН України – вчені з активною життєвою позицією: генеральний директор Океанологічного Центру НАН України і директор ІнБПМ НАН України академік НАН України В.М. Еремєєв, академік НАН України Ю.П. Зайцев, члени-кореспонденти НАН України В.М. Єгоров, Г.Є. Шульман, В.Є. Заїка, доктори біологічних наук: Б.Г. Александров, Ю.М. Токарев, С.Б. Гулін, кандидати біологічних наук: Н.М. Терещенко, С.А. Хворов, В.Г. Цицугіна, Г.Є. Лазоренко, а також молодший науковий співробітник Н.Ю. Мірзоева, провідний інженер Ю.В. Марченко та ін.

Всесвітня мережа місцевих організацій МСЕЕ розширюється щороку. На сьогодні близько ста відділень Спільки працює в 38 країнах світу на всіх континентах.

Брошуру О. Кінне «Міжнародна спілка екоетики», видану вперше в Німеччині англійською, сьогодні перекладено багатьма мовами світу. У 2001 р. це програмне видання МСЕЕ переклав російською мовою віце-президент МСЕЕ, а в 2003 р. нову редакцію брошури переклав російською голова (на той час) Кримського відділення МСЕЕ Г.Г. Полікарпов. У 2006 р. зазначену брошуру переклав українською мовою суспільний координатор МСЕЕ в Україні Н.М. Терещенко. У тому ж році за сприяння і підтримки штаб-квартири МСЕЕ її надруковано у видавництві «Inter-Research».

Основний девіз роботи учасників Міжнародного екоетичного руху – невідкладна дія, ініціатива, творчий підхід. Саме за таким принципом працюють місцеві організації МСЕЕ в Севастополі, де їх очолюють професіонали – ентузіасти Міжнародного екоетичного руху. Це насамперед 1-е Севастопольське відділення МСЕЕ на базі гімназії № 8 (голова – учитель біології Л.П. Марчукова), 2-е Севастопольське відділення МСЕЕ на базі Комунального позашкільного навчального закладу «Центум», включаючи Малу академію наук під керівництвом кандидата біологічних наук О.В. Оскольської (голова – директор зазначеного закладу Т.А. Остроушко), Рада молодих учених ІнБПМ НАН України, Кримське відділення МСЕЕ в ІнБПМ НАН України (голова – кандидат біологічних наук С.А. Хворов).

Усі види діяльності членів МСЕЕ покликані сприяти обговоренню, формуванню і розвитку як самої екоетики, її принципів і положень, так і практики екоетичних норм, поширюючи екоетику серед представників усіх верств суспільства, професій і поколінь. І хоча це тривалий і трудомісткий процес, але ми повинні допомогти екоетиці стати сучасною невід'ємною етичною нормою існування нашого суспільства. Гармонійні відносини людини й природи, любов до рідного краю зміцнюють моральні засади особистості, сприяючи її духовному розвитку, а також зумовлюють необхідність глибокого пізнання законів функціонування природних екосистем, у чому академічна наука відіграє провідну роль.

Стратегічно важливо, щоб якомога більша частина людства усвідомила важливість ідей екоетики і зробила їх нормою своєї поведінки.

Г. ПОЛІКАРПОВ,
академік НАН України,
віце-президент МСЕЕ,
Н. ТЕРЕЩЕНКО,
кандидат біологічних наук,
координатор МСЕЕ в Україні
(Севастополь)